

Иван Иљин

ВЛАДАТИ МОРАЈУ НАЈБОЉИ

Прво што морамо учинити кад разматрамо уређење руске државе јесте да одбацимо хипнозу политичких формула и парола. Препустимо "верујућим" демократама да верују у неопходност и "месијанску" улогу таквог режима и ослободимо себе ради непристрасности праћења и дубљег истраживања. И још: препустимо људима који траже успех у маси да псују "аристократе" или да остану у равнодушној ћутњи према идеји аристократије као наводно "реакционарне", "контрареволуционарне", "старорежимске", итд. Када мислимо о будућој Русији, онда морамо остати слободни, потпуно ослобођени бојазни да неке нећемо угодити и да нас неко не "осуди", били то западноевропејци или наши, домаћи десни или леви радикалисти. Ми одговарамо Богу и Русији – истином, а ако се она неке не допада, тим горе по њих.

Обично "демократију", као власт "омиљених" људи које је народ изабрао, и "аристократију", као владавину људи "наследно привилегованих" – супротстављају једну другој. То је грешка, коју ваља увидети и одбацити. Она је чедо политичких страсти, демагогије и озлојеђености. Владати државом морају најбољи људи земље, а народ често не бира најбоље, већ ласкавце који му угађају и несавесне демагоге који га подижу на бунт. Владати државом морају дословце најбољи, а они неретко произилазе из државних школа и из поколења образованих слојева народа. Демократија заслужује признање и подршку само уколико остварује истинску аристократију (то јест, издваја ка врху најбоље људе): а аристократија се не изрођује и не штети држави једино уколико у њен састав улазе истински најбоље силе народа.

Уверимо се у то.

"Аристос" на грчком значи "најбољи". Не "најбогатији", не "најстаријег порекла", не "најутицајнији", не "најспособнији и најпромућурнији", не привилегован, не најстарији узрастом. Већ управо – најбољи: искрени патриота, државотворни мислилац, политички искусан човек, човек части и одговорности, пожртвован, паметан, одлучан, организационо даровит, далековид и образован. Овим својствима могла би се додати и друга, на пример храбар, предусретљив; али тешко је одбацити макар и једно од набројаних својстава, и међу најбоље сврстати човека похлепног, поткупљивог, интернационалисту, нечасног, лишеног државничког разума и искуства, безвољног глупана, организационог неспособњаковића или наивног незналицу. Управо најбољи морају владати у свим државама и при свим режимима. Сваки режим је рђав, ако владају лоши. Ружно је и противприродно рећи: "потребна нам је демократија, па макар били бирани, долазили на власт и владали безвољни глупани, поткупљиви лопови, нечасне распикуће и томе сличан социјални олош". Напротив, неопходно је и праведно одговорити: "Демократија која не уме издвојити најбоље, не оправдава себе; она упропашћује народ и државу – и мора пропасти." Безумно је у земљи уводити демократију да би она упропастила државу и народ, како су у Русији учинили 1917. године. А чему води владавина истински најгорих људи, то Руси на себи осећају већ, ево, тридесет и другу годину... Сурова је то школа!

Могуће би било назвати наш захтев политичким аксиомом (то јест очигледном истином): владати морају најбољи. У препознавању таквих људи може се начинити грешка, можемо се

слагати или не при њиховој процени, али задатак њиховог препознавања је неспоран и темељан. Могуће га је изразити у виду лозинке: пут припада часним и умним патриотама! Тај пут им припада независно од тога из каквог слоја, класе или партије потичу! Важне човекове одлике су његова политичка вредност и његова политичка воља; неважни су његово порекло, његова професија, његова класна и партијска припадност. Важни су његови природни и умни ресурси, а не његови преци; важна је верност отаџбини, суштинско усмерење његове воље, а не његова партијска књижица. Странчарење (свако!) не задовољава све човекове захтеве, већ их само прикрива или подупире. А карактер човеков стоји пре свега и драгоценији од свега.

Зато сви избори морају имати у виду јединствен, главни и неопходни циљ: издвајање најбољих синова народа и стављање политичких питања њима у задатак. Глупо је и слепо ласкати демагозима који, прикривени партијским књижицама, јаросно бране интересе некакве класе, слоја и националне мањине, територијалног округа или просто – свој лични!

Као прво, државни послови траже јединствен, општи, свенародни интерес, а не појединачну похлепу. Демагог који распаљује страсти управо због приватног интереса отворено сведочи о својој политичкој неподобности; он је у политици фалсификатор; он је сличан Циги који хвали најгорег коња; према наивном и поверљивом народу он иступа у својству развратитеља деце, човека који згрће лично богатство путем подвале и лажи.

Као друго, сама његова демагогија сведочи о његовој карактерној непостојаности: он распаљује страсти да би се истакао и упропастио државне послове, претварајући их, у најбољем случају, у ствар личне властољубивости, а у најгорем случају – у ствар свог богаћења. Русија се може спасити једино издвајањем најбољих људи који истрајавају не на партијском, и не на класном, већ на народном интересу. Са овим се морају сагласити сви, и сви се на то имају усредсредити. То треба разјаснити самом Руском народу пре свих.

За то морају бити предузете све мере, на пример: ослобођење народа од безначајних партија; увођење гласања по окрузима са истицањем персоналних, лично свима познатих кандидата; и, основно, израда својеврсног конкурентског сарадничтва државног центра са бирачима.

Демократски избори су само условно целисходно средство за безусловно праведан циљ (избор најбољих). Ако такав циљ и таква средства почињу да се сукобљавају, онда условно средство мора уступити место безусловном циљу. Захтев да владају најбољи односи се на саму природу, на саму идеју државе; уређење при којем се на власт успињу најгори биће осуђено од стране живота и срушиће се пре или касније, са већом или мањом срамотом. Свака држава позвана је да буде аристократска у нашем смислу речи; и монархија, и диктатура, и демократија; могло би се са сигурношћу рећи: кад би историјски закони државе били на политичкој висини, они би издвајали истински најбоље људе из свих слојева становништва, и тада професионални револуционари не би имали шта да раде на свету.

Зато је питање "народних избора" (по четворогодишњој формули – свеопште, једнако, директно и тајно бирачко право) питање средства, а не вишег необоривог циља или догме. То средство у једној држави и у једној епохи може да се покаже целисходним, а у другој земљи и епохи мањкавим. Дечје наивно је веровати у то средство као у политичку "панакеју". Ни изблиза сваки

народ није увек способан да на власт упути најбоље, уз помоћ таквих избора. Питање треба поставити друкчије: какав народ, и када, у држави каквих размера, на ком нивоу религиозности, моралности, правне свести, образовања и богатства, уз какав изборни систем, у спокојном или бурном периоду живота – одиста може тај задатак успешно да реши?

Запитајмо се, зато: какве темеље морају поседовати савремене емигрантске партије да би могле рачунати на то да ће Руски народ – после сверазорне, духовно опустошујуће и борбено противправне епохе комунизма, после зацарења у земљи апсолутног сиромаштва (не рачунајући обогаћене совјетске каријеристе!), после тридесетдогодишњег ропства, после одвицавања од самосталног мишљења, после потпуне и укорене неупознатости са питањима политике, привреде и дипломатије, после очврсле навике да се плаши, краде, цинкари, да спасава свој живот довијањем – умети да спроведе такве изборе? Ако поседују озбиљне темеље, онда их не треба одговарати; а ако их не поседују, већ оне који су засновани на нечему супротноме – онда чему неодговорне програмске пустоловине?

Русији треба такав изборни систем који би јој отворио праву могућност да нађе и издвоји своје истински најбоље људе како би они дошли на власт. У тим изборима најбољих људи не могу и не морају учествовати чланови интернационалне партије, осведочени погромаша и целати Руског народа, "пали" комунисти, префарбани издајници, итд. А то значи да ти избори не могу да буду ни општи, ни директни. Најбољим људима могу се сматрати само они који нису изгубили част и савест, они који су патили, а не они који су мучили страдалнике. Иначе ће Русија опет бити предата на милост и немилост политичком шљаму који ће се из црвене боје префарбати у црну, да би саздала нов тоталитаризам, нову тамницу и нови распад. Избави нас од тога, Господе!

Оглед написан 1949. године. Из Иљинове књиге изабраних есеја *У потрази за праведношћу*, Светигора, 2001, превод Владимира Јагличића.

Srpskilst.net